

KỶ YẾU HỘI THẢO

CONFERENCE PROCEEDINGS

QUY HOẠCH VÀ PHÁT TRIỂN KÈ BỜ SÔNG SÀI GÒN VÀ SÔNG, KÊNH NỘI THÀNH VÀ CÁC GIẢI PHÁP ĐỂ HOÀN THÀNH CƠ BẢN KÈ SÔNG SÀI GÒN, SÔNG VÀ KÊNH NỘI THÀNH VÀO NĂM 2025

PLANNING AND DEVELOPING EMBANKMENT OF SAIGON
RIVER AND AN URBAN RIVER - CANAL NETWORK AND
SOLUTIONS TO BASICALLY EMBANK THE SAIGON RIVER AND
THE URBAN RIVER-CANAL NETWORK BY YEAR 2025

TP. HỒ CHÍ MINH, THÁNG 9/2019

HỒ CHÍ MINH CITY, SEPTEMBER 2019

MỤC LỤC

I. QUY HOẠCH – THIẾT KẾ / PLANNING – DESIGN

1. Khai Thác Nguồn Lực Từ Hành Lang Sông Rạch Thông Qua Các Giải Pháp Kế Bờ10
TS.KS. Võ Kim Cương, ThS.KTS. Nguyễn Hoài Nam - Hội Quy Hoạch Và Phát Triển TP.HCM.
2. Rivers And City Transformation – Lyon Case Study18
Roland Sebastien- PADDI
3. Chính Trang Uai Bến Bờ Kênh Rạch Thành Phố Hồ Chí Minh26
KTS Khương Văn Mươi - Hội Kiến trúc sư Việt Nam
4. Chuyển đổi đô thị dựa trên giá trị sông rạch: Hướng tiếp cận Quy hoạch thực thi tích hợp và xây dựng Hạ tầng Xanh28
TS.KTS.Nguyễn Anh Tuấn - GD Trung tâm Nghiên cứu Kiến trúc, Sở Quy Hoạch - Kiến trúc;
PGS.TS.Nguyễn Hồng Quân - PGĐ, phụ trách Trung tâm Nước và Biến đổi khí hậu, Viện Môi trường và Tài nguyên, ĐHQG gia TP.HCM;
TS.KTS.Phạm Nhật Duy – Khoa Quy hoạch, trường Đại học Kiến trúc TP. Hồ Chí Minh
5. Kiến nghị một số giải pháp quản lý và thiết kế đô thị đối với hệ thống sông rạch trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh40
TS.KTS.Lê Văn Năm, ThS. KTS. Huỳnh Xuân Thủy - Sở Quy hoạch - Kiến trúc TP.HCM
6. Động lực phát triển đô thị tương lai Từ bản sắc kênh rạch – sông nước Sài Gòn50
PGS.TS. Nguyễn Hồng Thực- Viện nghiên cứu định cư
7. Bài học kinh nghiệm từ Nhật Bản
Định hướng cơ bản tái thiết đô thị nhằm sử dụng hiệu quả dòng sông54
TS.KTS. Nguyễn Lâm - Trung tâm Nghiên cứu Kiến trúc, Sở Quy hoạch - Kiến trúc
8. Living Labs – an approach to study and implement river management projects in Ho Chi Minh City (Living Labs – Một cách tiếp cận phục vụ nghiên cứu và triển khai các dự án quản lý sông, kênh rạch trên địa bàn TP.HCM)62
PGS.TS.Nguyễn Hồng Quân, Kapla Tipt, Tran Thi Van Thu, Nguyen Thuy Vien Minh, Mariana da Cunha Oliveira Santos, Vu Thi Hong Hanh- Trung tâm Quản lý nước và biến đổi khí hậu, ĐHQG TP.HCM.
9. Waterways and urban morphology of Saigon Hochiminh City Case study of Xuyen Tam canal area in Ward 1 and 2, Binh Thanh District (Đường thủy và hình thái đô thị của Sài Gòn Thành phố Hồ Chí Minh Nghiên cứu điển hình khu vực kênh Xuyên Tâm, phường 1, 2, quận Bình Thạnh)70
TS. KTS. Vũ Thị Hồng Hạnh –ĐHI Kiến Trúc TP.HCM
10. Đề xuất một số giải pháp khai thác không gian kiến trúc cảnh quan dọc sông Sài Gòn”80
ThS. KTS Phạm Văn Phước, ThS.KTS.Đỗ Nguyễn Phong, ThS.KTS. Nguyễn Bình Dương, KTS.Võ Tấn Lập - Viện Quy hoạch Xây dựng TP.HCM

11. Bàn về việc giải bài toán quy hoạch và phát triển bờ kè và không gian kè cận ở thành phố Hồ Chí Minh104
TS.Nguyễn Ngọc Hiếu - Trường Đại học Việt - Đức
12. Kinh tế địa phương gắn liền với cảnh quan sông ngòi và kênh rạch: Kinh nghiệm của Bangkok, Thái Lan112
TS. KTS. Lê Thị Thu Hương, ThS. KTS. Kiều Thị Lê, Trường Đại học Việt - Đức
13. Tổ chức không gian công cộng kết hợp với quy hoạch Kè bờ sông Sài Gòn130
ThS.KTS.Ngô Anh Vũ - Viện Quy hoạch Xây dựng TP.HCM
14. Dự án khôi phục kênh Cheonggyecheon (Seoul) - Bài học kinh nghiệm về tổ chức không gian cảnh quan dọc kênh rạch nội thành142
Phạm Trần Hải, Vương Đình Hạp và Nguyễn Dương Minh Hoàng - Viện Nghiên cứu Phát triển TP.HCM
15. Một số ý kiến đóng góp về tiêu chí, cách thức điều chỉnh quy hoạch phân khu nhằm phục vụ các dự án chỉnh trang đô thị khu vực dọc sông, kênh, rạch trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh150
ThS.KTS.Lý Thế Dân, Sở Quy hoạch - Kiến trúc - P. QLQHKV2
16. Không gian công cộng, không gian bán công cộng khu vực Kênh Đốt, Quận 8, TP.HCM154
ThS.KTS Phan Văn Tuấn, ThS.KTS.Lê Cao Đàm, Sở Quy hoạch - Kiến trúc - P.QLQHKV1
17. Về tổ hợp các giải pháp đã thực hiện xây dựng các dự án bờ kè sông rạch và nội thành (1995-2018)
- Xây dựng tiêu chí phân loại dự án để kêu gọi đầu tư thực hiện dự án và phân công nhiệm vụ các cơ quan quản lý nhà nước để triển khai và giám sát thực hiện dự án đối với từng nguồn lực (Nhà nước/ doanh nghiệp/ người dân)162
Công văn số 9495/SXD-ITKT của Sở Xây dựng TP.HCM
18. Quy hoạch, phát triển kè, bờ sông kênh rạch thành phố - cơ hội và thách thức166
ThS. Lưu Văn Tấn - PGĐ, IT Quản lý Hạ tầng kỹ thuật Tp.Hồ Chí Minh
19. Sustainable Waterfront (RE) - Development (Singapore + France Case Studies)170
Francis Viens EACOME – SINGAPORE
20. Bảo vệ hành lang sông kênh rạch, bảo vệ nguồn nước – định hướng và kết quả bước đầu184
Sở Tài Nguyên Và Môi Trường
21. Chính trang quy hoạch kiến trúc cảnh quan kênh Nhiêu Lộc - Thị Nghè TP.HCM186
TS.KL.KTS. Ngô Việt Nam Sơn

KINH TẾ ĐỊA PHƯƠNG GẮN VỚI CẢNH QUAN SÔNG NGÒI VÀ KÊNH RẠCH: KINH NGHIỆM TỪ BANGKOK

TS. KTS. Lê Thị Thu Hương
ThS. KTS. Kiều Thị Lê
Trường Đại học Việt Đức

Tóm tắt:

Các trường hợp phát triển kinh tế địa phương gắn liền với cảnh quan sông ngòi và kênh rạch tại Bangkok, thông qua bốn ví dụ trong bài viết này, gợi ý một số bài học kinh nghiệm có thể nghiên cứu tham khảo cho trường hợp của Thành phố Hồ Chí Minh. Theo đó, những khu vực chợ được phát triển thường khai thác tốt vị trí và hạ tầng giao thông, tôn trọng giá trị lịch sử và bối cảnh khu vực để xây dựng được các đặc trưng riêng, đồng thời có tuân theo những quy định của pháp luật để gìn giữ các giá trị văn hóa lịch sử cũng như không gian kiến trúc và cảnh quan bờ kênh. Sự tham gia của cộng đồng trong việc quy hoạch và tái phát triển chợ đóng vai trò quan trọng trong việc tạo nên sự thống nhất và đồng bộ của toàn khu chợ, góp phần làm cho các hoạt động kinh tế hiệu quả hơn.

Từ khóa: kinh tế địa phương, chợ cộng đồng, cảnh quan ven kênh, đặc trưng và bản sắc.

Cảnh quan sông quan về Bangkok

Với địa hình nằm ở hạ lưu sông và gần cửa biển, Bangkok là vùng đô thị đặc trưng bởi hệ thống sông và kênh rạch chằng chịt. Lịch sử phát triển đô thị và đời sống người dân từ đó gắn liền với sông và kênh rạch, đặc biệt từ thời vua Rama V (1868-1910) khi giao thương từ đó được cho phép và người dân được sinh sống nhiều dọc các bờ sông và kênh rạch (Silapacharann, n.d.). Trải qua những năm tháng phát triển, từ cảnh xã hội, một số khu vực cảnh quan hai bên bờ sông và kênh rạch hiện nay đang được bảo tồn và khai thác cùng với những giá trị cộng đồng để góp phần phát triển kinh tế địa phương.

Bài viết mô tả bốn trường hợp phát triển kinh tế địa phương gắn liền với cảnh quan sông ngòi và cảnh quan tại Bangkok để rút ra những bài học kinh nghiệm từ thực tiễn, có thể dùng để tham khảo và tiếp tục áp dụng cho trường hợp Thành phố Hồ Chí Minh.

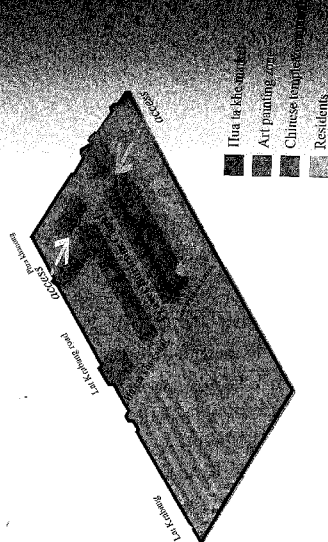
Hình 1. Vị trí các chợ nổi ở Bangkok và Samut Prakan (các tác giả minh họa theo bản đồ từ Google Earth, 2019)

2. Kinh nghiệm phát triển kinh tế địa phương gắn với cảnh quan sông ngòi và kênh rạch tại Bangkok

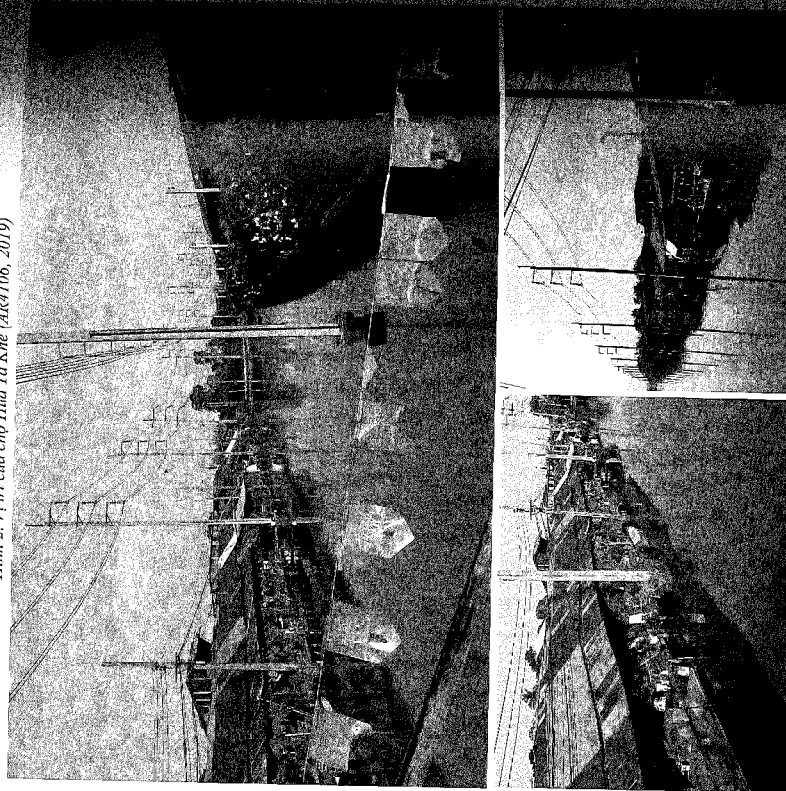
2.1. Hua Ta Khe

a. Giới thiệu tổng quan

Chợ Hua Ta Khe nằm ở quận Lat Krabang, phía Tây của Bangkok, tại điểm giao của các kênh Pravei (Pravei) Burirum, Lam Pabew, và Hua Ta Khe (Hình 2). Nhờ nằm gần sân bay quốc tế Suvarnabhumi, chợ nổi có thể khai thác tuyến metro từ trung tâm thành phố đến sân bay (ARL) và sau đó là tuyến bus đến trạm Hua Ta Khe, cách chợ nổi chỉ 1.8 km đường bộ. Nhờ giao thông thuận lợi ở cả đường bộ và đường sông, đây là một trong những điểm đến thu hút được nhiều khách tham quan và mua sắm, đặc biệt là khách du lịch.

Hình 2. Vị trí của chợ Hoa Tu Khe (AR4106, 2019)

Hình 3. Cảnh quan hai bên bờ kênh (Hương, 2018)

Sự phát triển của chợ Hoa Tu Khe trước đây gắn liền với cộng đồng người Hoa và hiện nay đã trở nên hòa hợp giữa người Thái và người Hoa, nhờ vậy thu hút khách nhờ vào những đặc điểm và đặc thù của chợ Hoa. Ban đầu, chợ chỉ là một dãy nhà gỗ một tầng được xây dọc theo kênh ở bên góc của giao lộ Hoa Tu Khe với hơn một trăm cửa hàng. Lối đi trước các cửa hàng một lớp như tạo thành một hành lang mở rộng ra kênh, được dùng để thuyền cập cảng, bán đồ ăn mua bán và vận chuyển (Thailand Tourism Directory, n.d.). Không gian khu vực này được thay đổi lớn khi đường Lad Krabang (Sukhumvit 77) được xây dựng, và cầu được xây dựng ở tại 2 kênh để kết nối khu vực này với xung quanh (Hình 4), nơi có nhiều trường đại tạo nghệ thuật và đây là một trong những điều kiện thuận lợi phân bổ của khu chợ hiện tại.

Hình 4. Các cây cầu nối với chợ Hoa Tu Khe (Hương, 2018)

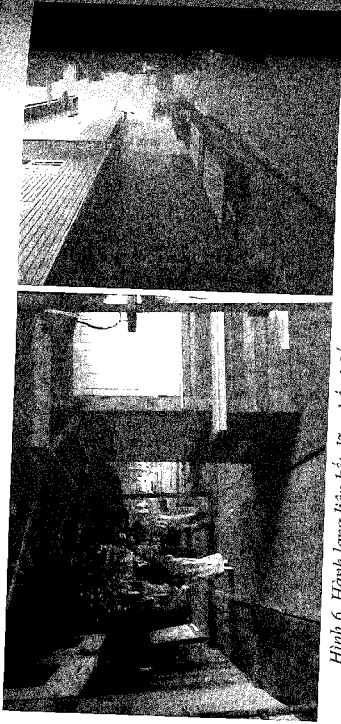
Năm 1998, chợ ngừng hoạt động do một vụ cháy lớn. Nhận thấy tiềm năng của chợ này trong việc phát triển kinh tế địa phương kết hợp du lịch, năm 2009, chính quyền Bangkok lên kế hoạch hồi sinh khu vực này cùng với Viện Phát triển Tổ chức Cộng đồng Thái Lan (CODI). Kế hoạch này có sự tham gia của cộng đồng, cùng với các tổ chức giáo dục, trong đó sử dụng nghệ thuật như một phương tiện để hồi sinh và tạo dấu ấn cho khu vực này (Hình 5).

Hình 5. Bảng thông tin thảo luận và lấy ý kiến cộng đồng về phát triển chợ được trưng bày tại chợ Hoa Tu Khe (Hương, 2018)

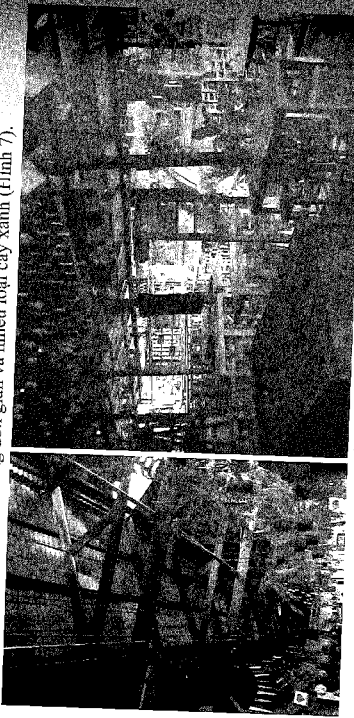
b. Tổ chức không gian và các hoạt động tại địa phương

Về kiến trúc, luật pháp địa phương quy định chặt chẽ về việc cải tạo nhà cửa hiện, nhà bảo toàn sự thống nhất của khu phố. Các ngôi nhà này có sự tương đồng về tổ chức không gian, trong đó tầng trệt phục vụ buôn bán, tầng lầu dành cho sinh hoạt gia đình. Phía trước các nhà là hành lang liên kết dây phố được tổ chức tốt, vừa đón gió, vừa mở được nhiều lối tiếp cận vào chợ (Hình 6).

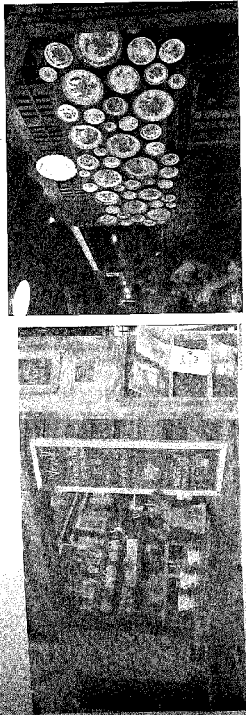
Hình 6. Hành lang liên kết dây phố và lối đi giữa các căn nhà (Hương, 2018)

Tiếp giáp bờ kênh là không gian phục vụ thực khách hoặc những quầy hàng nhỏ được trang trí bằng những món đồ thủ công đơn giản và nhiều loại cây xanh (Hình 7).

Hình 7. Tổ chức không gian (Hương, 2018)

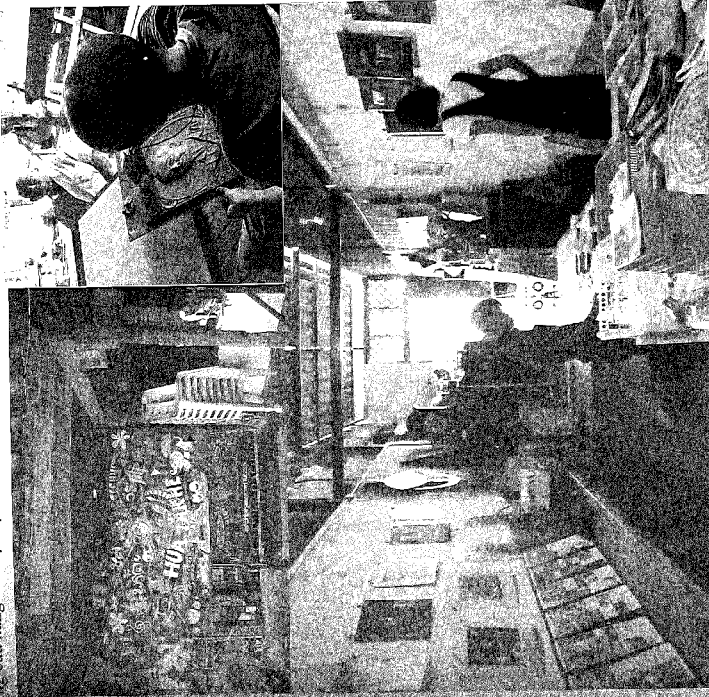
Về buôn bán, điểm thu hút khách của chợ Hoa Ta Khe là những loại hình dịch vụ tạp hóa, thống và món hàng kiểu cũ. Những dịch vụ như may áo quần, cắt tóc được tìm thấy phổ biến ở đây. Những mặt hàng nổi bật nhất là đồ chơi, đồ dùng và những món ăn truyền thống, đặc biệt được yêu thích bởi người dân bản địa. Đối với họ, nó có giá trị gợi nhớ những kỷ ức của cuộc sống trong giai đoạn cũ, vì vậy mà khu chợ này còn được gọi là “chợ trăm năm”.

Hình 8. Các vật dụng tiêu biểu tại chợ Hoa Ta Khe

(<https://www.flickr.com/photos/thrauhinhbhan/3086213848/> và Hương, 2018)

Ngoài buôn bán, hoạt động tiêu biểu tại chợ Hoa Ta Khe hiện nay là các hoạt động có liên quan đến văn hóa và nghệ thuật với các triển lãm và hội thảo thường xuyên. Ngoài ra, ở đây cũng có những cửa hàng bán họa cụ dành cho sinh viên nghệ thuật ở các trường học xung quanh.

Hình 9. Các hoạt động nghệ thuật tại chợ Hoa Ta Khe (k@pook, 2017; holidayhui, 2018; Pukdee Sitkeem, 2018)

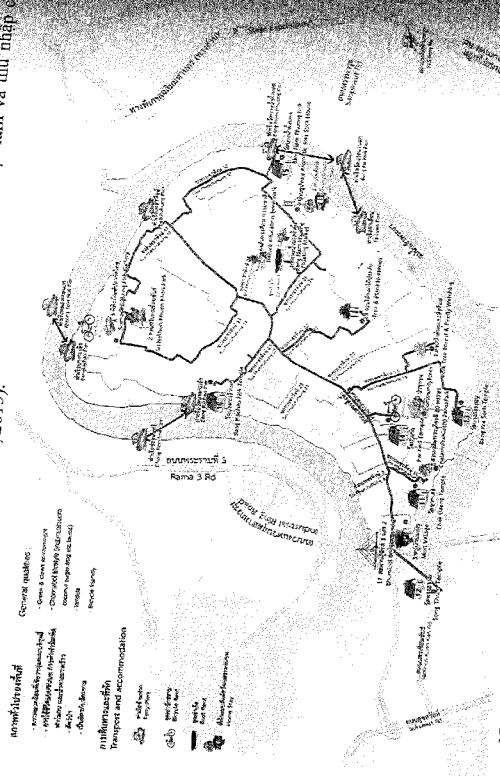
Tóm lại, sự phát triển của chợ Hoa Ta Khe có sự hài hòa giữa kiến trúc và cảnh quan, giữa giao thông tiếp cận và nội bộ, đồng thời tạo được bản sắc riêng. Cụ thể, lối đi trước các cửa hàng được tổ chức nối tiếp nhau tạo thành một hành lang dài mở rộng về phía kênh, được dùng để truyền cấp cảng, giao dịch mua bán và vận chuyển, vừa phục vụ tham quan mua sắm tại khu chợ.

Cần bằng qua kênh giúp việc đi lại thuận tiện hơn cho người dân và khách du lịch, hỗ trợ cho các hoạt động kinh tế tại đây. Cảnh quan với các bậc đá dọc kênh được bố trí nhiều cây xanh và những vật dụng trang trí đơn giản, xen kẽ với các cửa hàng, làm cho không gian tuy nhỏ nhưng kháng trung, sạch sẽ, và đẹp đẹp mắt. Đặc biệt, sự tham gia của cộng đồng cũng là một trong những hỗ trợ tự nhiên quý báu và các tổ chức bên ngoài cũng góp phần quan trọng làm nên thành công của khu chợ. Bản sắc của khu chợ được tạo ra nhờ vào sự tham gia của người dân địa phương và bán những món hàng truyền thống, hướng đến thức đẩy phát triển kinh tế địa phương và bán những món hàng truyền thống, hướng đến thức đẩy phát triển kinh tế địa phương.

2.2. Bang Nam Peung

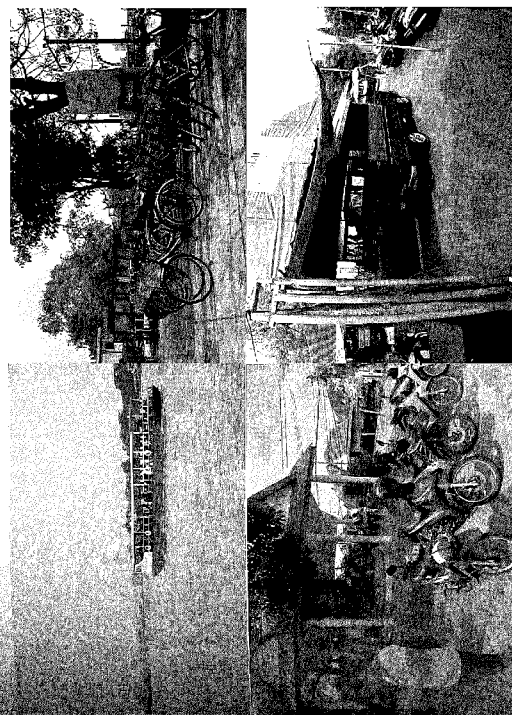
a. Giới thiệu tổng quan

Chợ Bang Nam Peung nằm trong khu bảo tồn sinh thái Bang Krachao (Hình 10). Đây là khu chợ mới (từ 2004) tại khu vực này, nhằm kết hợp quảng bá nông sản địa phương, văn hóa người địa phương (Yongnarongdekul, 2015).

Để tiếp cận khu chợ, du khách có thể sử dụng nhiều phương tiện khác nhau như thuyền, xe tuk-tuk hay song-theo (3 hay 4 bánh), xe máy, và xe đạp (Hình 11).

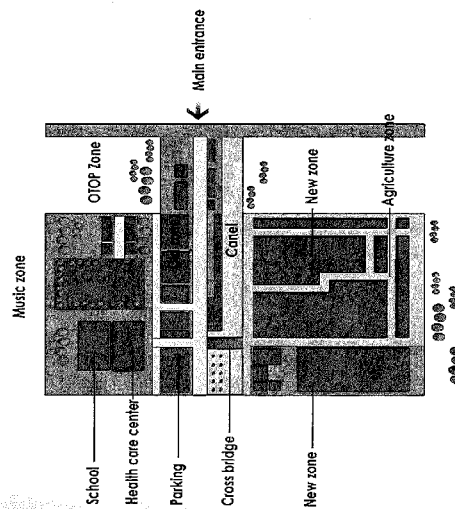
118

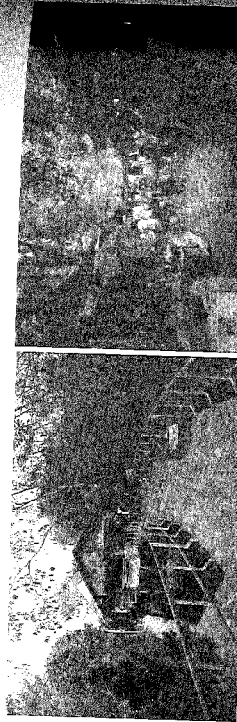
Hình 11. Các phương tiện được sử dụng ở khu vực Bang Krachao (AR4106, 2019)

B. Tổ chức không gian và các hoạt động tại địa phương

Không gian chợ Bang Nam Peung được chia làm hai khu vực: khu chợ cũ, nơi người dân địa phương buôn bán ngay trước nhà họ, và khu chợ mới, nơi bán hàng của những người đến từ tỉnh khác (Hình 12). Lối vào chợ và lối đi trong chợ được bố trí xen cài với cảnh quan và cây xanh (Hình 13).

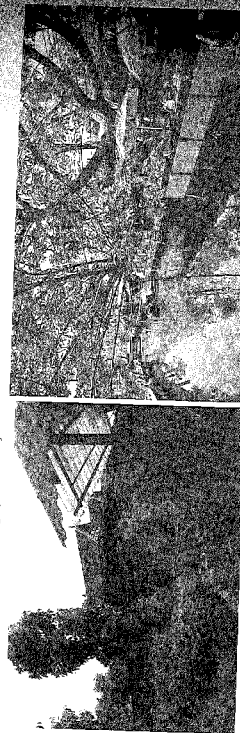

II. Hình 12. Sơ đồ không gian của chợ Bang Nam Peung (AR4106, 2019)

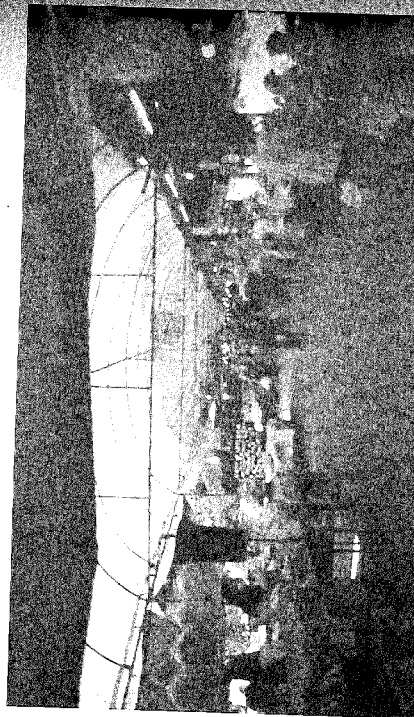

Hình 13. Lối vào chợ và lối đi trong chợ (AR4106, 2019) và <https://migrationology.com/day-trip-to-bangkok-bang-nam-pheung-floating-market/>

Khu chợ cũ được xây dựng dọc kênh, với đặc trưng của một khu sinh thái nhiệt đới (Hình 14). Tiếp nối thành công của khu chợ cũ, khu chợ mới được mở rộng giúp đa dạng hóa mặt hàng kinh doanh, tuy nhiên có sự khác biệt rõ với khu chợ cũ về thiết kế không gian và không gian đặc trưng của chợ truyền thống (Hình 15).

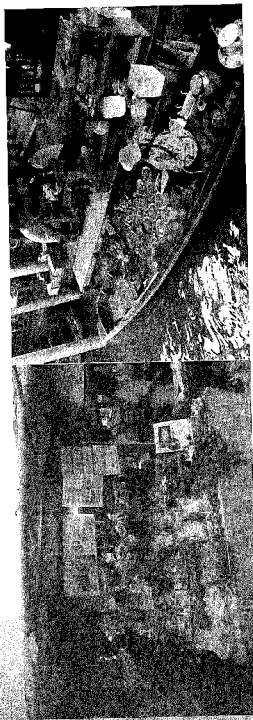

Hình 14. Kiến trúc và cảnh quan khu chợ cũ (AR4106, 2019) và <https://www.haillandee.com/en/visit-thailand/bang-nam-pheung-floating-market-bangkok-294>

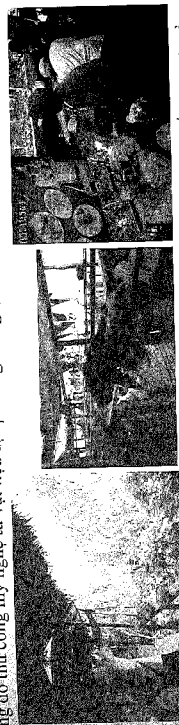
Hình 15. Tổ chức thông gió ở khu chợ mới (AR4106, 2019)

Sản phẩm đặc trưng của khu chợ cũ là các nông sản hữu cơ như rau, trái cây, mật ong. Chợ nông sản đặc biệt được tổ chức vào tuần thứ 2 của mỗi tháng, bày bán hoa, cây cảnh và những sản phẩm khác, ngoài những nông sản đặc trưng của địa phương.

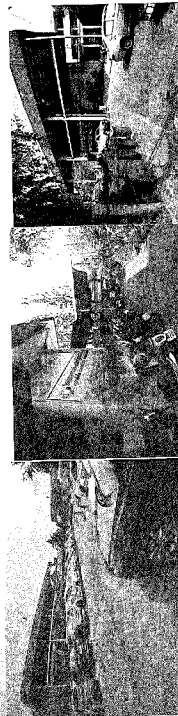
Hình 16. Nông sản địa phương tại chợ Bang Nam Peung (<https://migrationology.com/day-trip-to-bangkok-bang-nam-pheung-floating-market/> và <https://thailandtravel-agency/places-to-see/bang-nam-pheung-floating-market>)

Ngoài ra, chợ còn có các hoạt động giải trí cho trẻ em như hát karaoke, vẽ tranh, cho thú ăn (Hình 17). Một số nhà hàng được phục vụ từ thuyền để giúp du khách trải nghiệm không khí của chợ nổi, số khác được tổ chức trong những nhà hàng có kiến trúc truyền thống của người Thái với những đồ thủ công mỹ nghệ từ vật liệu địa phương như gỗ, mica...

Hình 17. Một số hoạt động tại chợ Bang Nam Peung: bắn chim, cho thú ăn, ăn uống trên thuyền (AR4106, 2019)

Các hoạt động tại chợ cũng được hỗ trợ bởi những tiện nghi xung quanh, bao gồm nhiều bãi đậu xe và những nơi tập kết rác được tổ chức ở những nơi khác nhau bên ngoài khu chợ.

Hình 18. Tiện nghi xung quanh chợ Bang Nam Peung (AR4106, 2019)

Nhìn chung, chợ Bang Nam Peung có ưu điểm nổi bật trong việc tổ chức một môi trường thân thiện, tôn trọng thiên nhiên và hài hòa với bối cảnh của một khu bảo tồn sinh thái nhiệt đới (Bang Krachao). Đồng thời, thông qua việc bày bán nông sản địa phương kết hợp với nhiều hoạt động vui chơi giải trí và du lịch sinh thái, chợ Bang Nam Peung góp phần quảng bá sản phẩm đến người tiêu dùng, cũng như tạo ra giá trị gia tăng cho kinh tế nông nghiệp của địa phương, tạo thêm việc làm cho người lao động, từ đó góp phần không nhỏ đến sự phát triển bền vững của cộng đồng.

Khlong Lat Mayom

a. Giới thiệu tổng quan

Chợ Khlong Lat Mayom nằm dọc kênh Lat Ta Niao, về phía Tây Bắc của Bangkok. Được thành lập vào năm 2004, chợ Khlong Lat Mayom là nơi để người dân địa phương quảng bá và bán những nông sản và món ăn nổi tiếng của họ. Chợ này chủ yếu phục vụ dân địa phương, do đó không thuận tiện cho du khách đi đến bằng phương tiện công cộng.

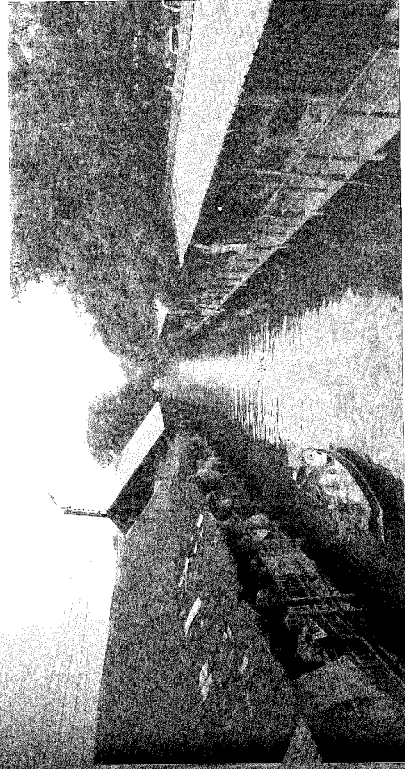
Hình 19. Vị trí của chợ Khlong Lat Mayom. Đường xanh là kênh Lat Ta Niao, đường đỏ là đường Bang Ramat, và màu vàng là khu chợ (AR4106, 2019 minh họa từ ảnh vệ tinh của Google Earth)

b. Tổ chức không gian và các hoạt động tại địa phương

Không gian khu chợ được chia cắt bởi đường Bang Ramat và kênh Lat Ta Niao làm nhiệm vụ với sự đa dạng về hàng hóa và dịch vụ. Trong đó, khu 1 và 2 là các quầy bán thức ăn và nơi neo đậu thuyền, khu 3 bán hàng lưu niệm, khu 4 và 5 bán thức ăn tại quầy và nhà hàng, khu 6 bán thức ăn và nước uống từ thuyền và khu 7 bán quần áo và các nông sản hữu cơ (Hình 20).

Hình 20. Phần khu chợ Khlong Lat Mayom (AR4106, 2019)

Hình 21. Cảnh quan chợ (AR4106, 2019)

Không như các khu vực đã được phát triển lâu đời, chợ Khlong Lat Mayom bao gồm những dãy nhà không đồng nhất về kiến trúc do sự phát triển và mở rộng vào những thời điểm khác nhau. Đặc điểm chung lớn nhất về kiến trúc được tìm thấy tại khu vực này là lớp mái phủ rộng gần như tục lên công trình và lối đi dọc bờ kênh được tổ chức khá ngay ngắn và sạch sẽ (Hình 21). Bên cạnh đó, tuy có sự đa dạng trong phân khu, tại mỗi khu vực, không gian được tổ chức thiếu hiệu quả dẫn đến lối đi hẹp và dễ bị tắc nghẽn ở các ngã giao. Một số khu vực có mật độ khách tập trung rất cao so với những khu vực khác, phụ thuộc vào loại hàng hóa và dịch vụ cung cấp. Tương tự như các chợ khác, ngoài nông sản địa phương, chợ còn bày bán áo quần, phụ kiện, đồ trang trí nhà cửa và đồ chơi (Hình 22 và 23).

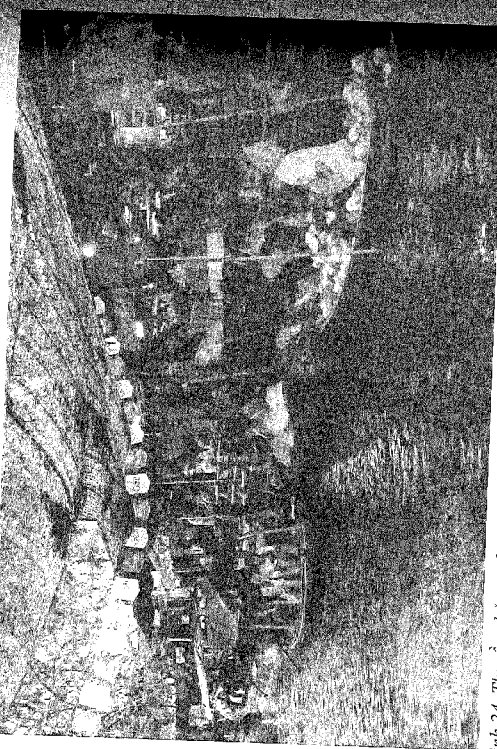

Hình 22. Giao thông tại các lối đi và cầu thang bộ (AR4106, 2019)

Hình 23. Các mặt hàng tại chợ được bán từ các ghe neo dọc bờ kênh (<https://www.touristsecrets.com/destinations/bangkoks-klong-lat-mayom-floating-market-all-you-need-to-know/>, <https://travelbookingtips/features/klong-lat-mayom-floating-market.html>)

Do không gian lòng kênh hẹp, chỉ một vài thuyền nhỏ neo dọc kênh để bán thức ăn phục vụ du khách ngồi dọc bờ kênh, tuy nhiên đây là một trải nghiệm có giá trị tại khu chợ này (Hình 24).

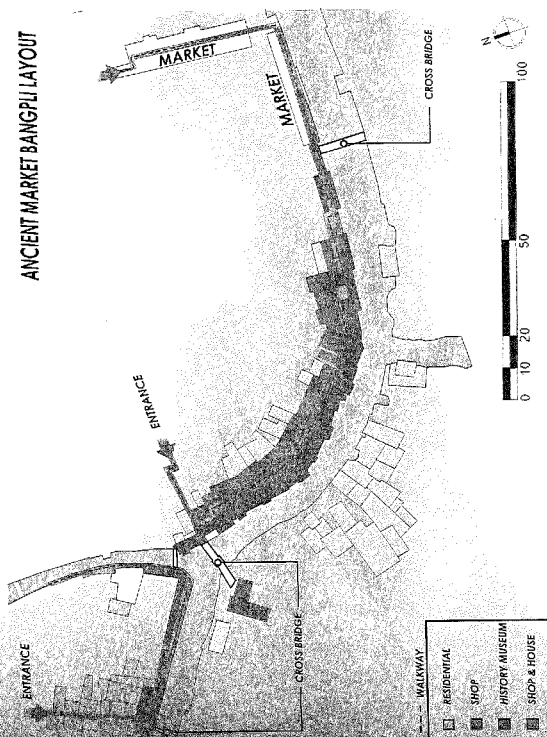
Hình 24. Thuyền nhỏ neo dọc kênh (<https://migrationology.com/best-floating-market-in-bangkok/>)
Nhìn chung, chợ Khlong Lat Mayom có ưu điểm nổi bật trong việc tổ chức mạch lạc với đặc trưng hành lang và mái nhà liên tục, giúp kết nối toàn bộ không gian chợ. Tuy không gian lòng kênh hẹp, trải nghiệm hoạt động tại chợ mang lại giá trị của một chợ nổi điển hình với nhiều mặt hàng đa dạng, nhờ vậy cũng đã thu hút được nhiều khách ghé qua.

2.3. Bang Phli

a. Giới thiệu tổng quan

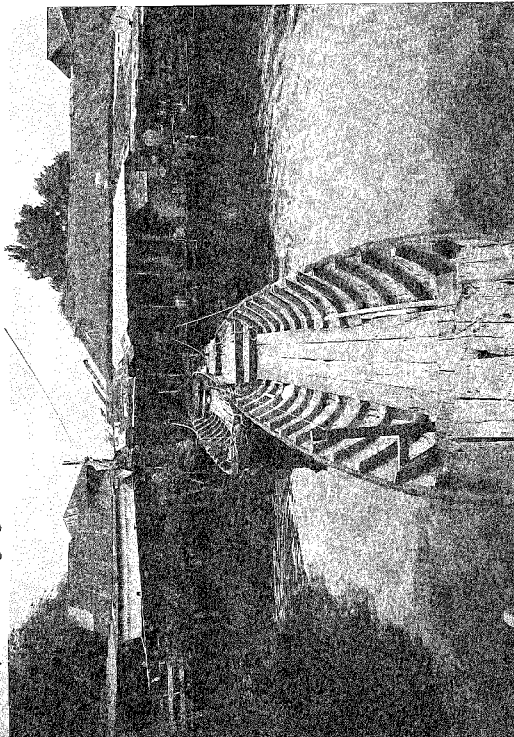
Nằm dọc kênh Samrong, khu chợ Bang Phli (Bangpli, Bangplee) được cho là hình thành từ triều đại của vua Rama IV, cách đây khoảng 150 năm. Trước đây, đường sông là tuyến chính để tiếp cận khu chợ này, tuy nhiên hiện nay khách tham quan kết nối bằng đường bộ (bus, taxi, phương tiện cá nhân). Hiện nay khu chợ Bang Phli có nhiều lối vào như Hình 25.

ANCIENT MARKET BANGPHI LAYOUT

Hình 25. Bố cục chợ Bang Phli (AR4106, 2019)

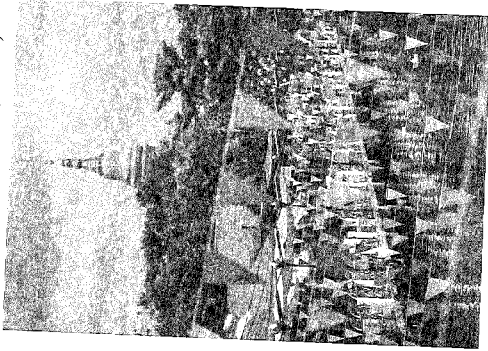
Ngoài các cây cầu gỗ, một trong những cách tiếp cận thú vị với du khách là đi qua các thuyền nổi được bố trí ngang kênh như Hình 26 dưới đây.

Hình 26. Một trong những cách tiếp cận chợ Bang Phli từ phía siêu thị BigC (me-story.com)

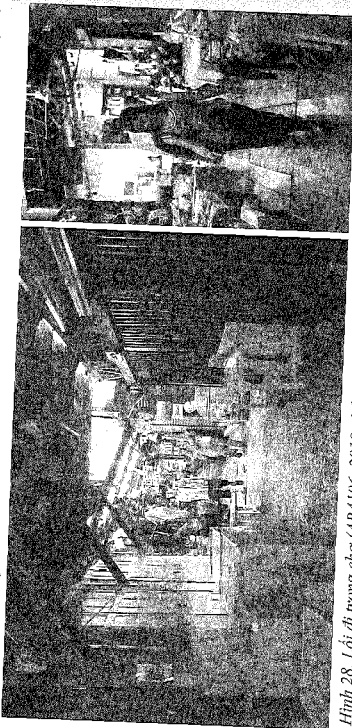
b. Tổ chức không gian và các hoạt động tại địa phương

Khu chợ Bang Phli gồm hai khu vực: chợ mới (dãy nhà màu đỏ - bên trái Hình 25) và chợ cũ (dãy nhà màu đỏ và cam - ở giữa và bên phải Hình 25). Có sự chênh lệch giữa diện tích của hai khu vực cũ (nhỏ hơn) và khu vực mới (lớn hơn). Cảnh quan hai bên bờ kênh được tổ chức tốt và có sự đa dạng về trang trí (Hình 27).

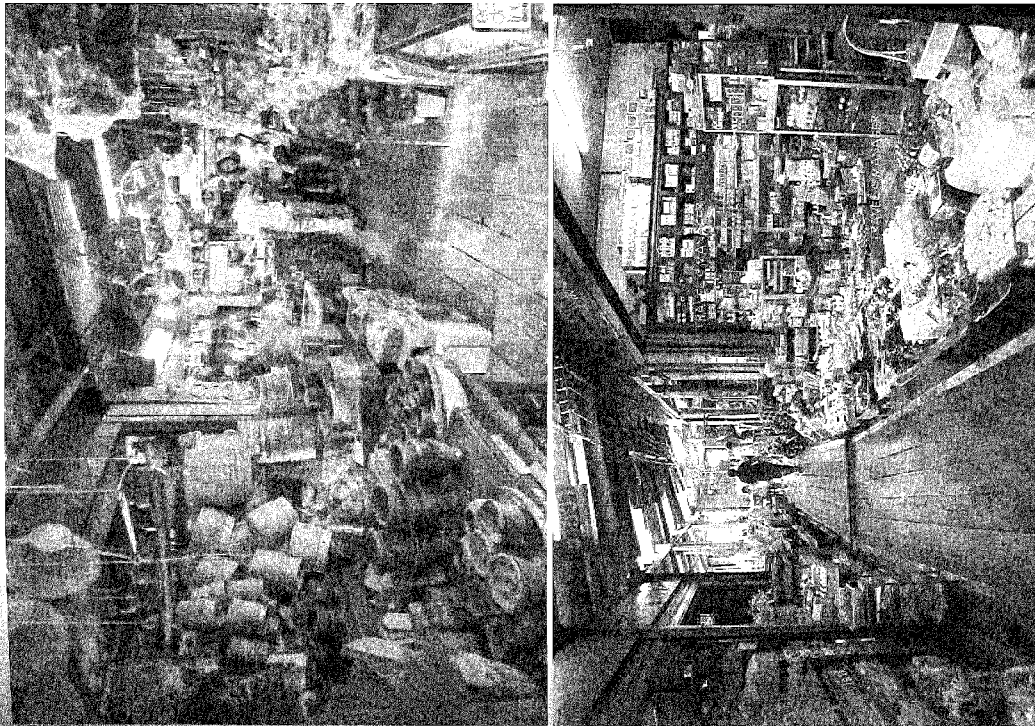

Hình 27. Cảnh quan hai bên bờ kênh (<https://maritateguh.co/2018/06/04/bangplee-old-market/>, AR4106)

Không gian chợ được hình thành với những dãy nhà nằm sát bờ kênh và những lối đi hẹp dọc các cửa tiệm (Hình 28).

Hình 28. Lối đi trong chợ (AR4106, 2019 và <https://maritateguh.co/2018/06/04/bangplee-old-market/>)
Ở đây cũng có sự phân hóa rõ giữa các mặt hàng bày bán ở khu chợ cũ và mới. Chợ cũ bán các sản phẩm địa phương, chủ yếu thực phẩm tươi và thức ăn, trong khi chợ mới bán những mặt hàng và kinh doanh những dịch vụ hiện đại hơn như quà lưu niệm, áo quần, và đồ dùng gia đình. Khu chợ này cũng nổi tiếng với những hàng thủ công được chế tác tinh xảo, từ những tấm được truyền nghề từ thế hệ này sang thế hệ khác (Hình 29).

Hình 29. Một số món hàng tại chợ Bang Phli
(<https://www.eassthotelexperiences.com/eassthotelexperiences/golfbangtok/attractions/hongplee-floating-market> và <https://suugoy.com/living/bang-phli-floating-marketsamutprakanhttps://suugoy.com/living/bang-phli-floating-marketsamutprakan/>)

Ngoài hoạt động buôn bán, ở đây cũng tổ chức các sự kiện để quảng bá văn hóa địa phương như họp chợ truyền thống Rub Bua. Trong khu chợ cũng có một bảo tàng trưng bày về lịch sử của khu vực cũng như những hiện vật như thuyền đã được sử dụng trong thời kỳ cũ.

Nhìn chung, đây là khu chợ dọc kênh có lịch sử lâu đời nhất trong khu vực và các giá trị của nó vẫn được gìn giữ và phát huy qua những dịch vụ và mặt hàng truyền thống. Không gian được tổ chức khéo léo với những thủ pháp trang trí đơn giản và đa dạng, đặc biệt hài hòa với bối cảnh của một khu chợ dọc kênh. Việc mở nhiều lối tiếp cận cũng như nằm trong khu vực có nhịp độ đông đúc và mở rộng thêm chợ mới cũng giúp cho Bang Pli có được một lượng khách tham quan, thường xuyên đáng kể, giúp duy trì và phát triển các hoạt động buôn bán tại đây.

3. Kết luận và kiến nghị

Nhìn chung, việc phát triển kinh tế địa phương gắn liền với cảnh quan sông ngòi và kênh rạch tại Bangkok cho thấy những khu chợ được phát triển thường khai thác tốt vị trí và hạ tầng giao thông, có tính tiếp nối qua nhiều thế hệ, tôn trọng giá trị lịch sử và bối cảnh khu vực để xây dựng được các đặc trưng riêng, đồng thời có tuân theo những quy định của pháp luật để gìn giữ các giá trị văn hóa lịch sử cũng như thông gian kiến trúc và cảnh quan bờ kênh. Song song với các hoạt động kinh doanh, cảnh quan khu chợ cũng được người dân quan tâm thông qua những việc khá đơn giản như trồng cây dọc kênh (cây nhò, dây leo, chậu treo), trang trí lối đi, làm lan can an toàn, v.v. cũng như tôn trọng môi trường sinh thái ven kênh. Tuy nhiên, các lối đi hẹp trong chợ và vấn đề an toàn phòng cháy chữa cháy ở một số khu chợ như Khlong Lat Mayom và Bang Pli cũng nên được lưu ý hiệu chỉnh để phòng rủi ro hỏa hoạn, nhất là trong những dịp lễ đông người.

Quan trọng hơn cả là sự tham gia, đóng góp của cộng đồng trong việc quy hoạch và tái phát triển chợ ở nhiều giai đoạn và bằng nhiều cách khác nhau theo cách tiếp cận từ dưới lên (bottom-up approach), tạo nên sự thống nhất và đồng bộ của toàn khu chợ. Đây cũng là điểm mấu chốt trong thành công của các khu vực kể trên, đặc biệt là ở trường hợp chợ Hua Ta Khe. Để làm được điều đó, thứ nhất, người dân cần hiểu rõ những lợi ích mà môi trường kênh rạch sẽ, ít ỏi nhưng, và cảnh quan thân thiện mang lại là không chỉ tốt cho môi trường sống của họ và gia đình mà còn tạo cơ hội tổ chức, phát triển các hoạt động kinh tế mang lại thu nhập. Thứ hai, việc khai thác các giá trị văn hóa và truyền thống lâu đời, các lợi thế của địa phương và cảnh quan mặt nước sẵn có nên được đặt lên hàng đầu để tạo dựng bản sắc khu vực, có như vậy mới thu hút được nhiều khách tham quan, mua sắm. Một khi cộng đồng hiểu rõ những lợi ích và giá trị này, người dân sẽ cùng chung tay gìn giữ, xây dựng và phát triển khu vực của họ hướng đến phát triển kinh tế địa phương hiệu quả. Khi đó, chính quyền và các tổ chức có liên quan có thể đóng vai trò hỗ trợ quảng bá hình ảnh để thu hút khách tham quan, nghiên cứu thêm các hoạt động đi kèm để làm đa dạng hóa các sản phẩm và dịch vụ, xây dựng khung pháp lý để giữ gìn và phát triển khu vực, cũng như giới thiệu những trường hợp tốt để những nơi khác có thể học hỏi áp dụng hay phát triển nhân rộng.

Phong, (2018). Methods of Research and Data Processing. Student's research for Semester Academic year 2018. Assumption University, Thailand.

Prachinmanan, S. (n.d.). *The conservation of traditional waterfront markets in Thailand*. Downloaded from <http://www.aiaaarchitectural.com/theses/theses/123412-1-PB.pdf> Retrieved August 7, 2019, from <http://www.aiaaarchitectural.com/theses/theses/123412-1-PB.pdf>

Thailand Tourism Directory. (n.d.). Hua Takhe Market. Retrieved August 7, 2019, from <http://thailandtourismdirectory.go.th/en/touristattraction/detail/tem/4151>

Wongkietkietkul, P. (2013). *Sustainable landscape management using ecosystem-based approach: A case study of Bang Nam Phueng Sub-District, SamutPrakarn Province, Thailand*. Bangkok: Bangkok.

